

de culturele achtergrond en de taalachtergrond van de individuele leerling en naar diens talenten en capaciteiten. Een deel van de leerlingen heeft Engels als moedertaal of als tweede taal. Het Nederlands komt daar als tweede of derde taal bovenop. Onderzoek wijst uit dat men een tweede taal het beste leert als wordt voortgebouwd op de moedertaal. Dat geldt dus zeker voor de jonge leerlingen. Om die reden wordt lezen en schrijven in het Engels aangeleerd als dit de moedertaal is, en in het Nederlands in alle andere gevallen. Het Nederlands of Engels bouwt men daar bovenop. In de praktijk komt het erop neer dat wordt begonnen met ongeveer twee derde Engels en een derde Nederlands. Dat schuift in de loop van de tijd naar 50/50 tot een derde Engels en twee derde Nederlands in de bovenbouw van het po en in het vo. Daarmee overschrijdt men de maximale hoeveelheid Engels die in dit wetsvoorstel wordt toegestaan, althans voor wat betreft de aanwezige reguliere Nederlandse leerlingen die niet onder de aparte regeling vallen.

Voor leerlingen met een niet-Engelstalige achtergrond begint men in de verhouding een derde Engels en twee derde Nederlands en houdt men het globaal op die verhouding. Ook daarmee overschrijdt men het maximum. Dit past weliswaar binnen de IGBO-status, maar deze status is niet bedoeld voor de Nederlandse leerlingen die men toelaat tot deze vorm van internationaal onderwijs. Hoe kijkt de staatssecretaris hier tegenaan? De strikte scheiding IGBO en regulier verbiedt Nederlandse leerlingen het volgen van internationaal onderwijs. Is dat in deze tijden sociaal-cultureel en economisch niet onwenselijk? Is de regering bereid om toelating van reguliere Nederlandse kinderen tot dergelijk internationaal onderwijs, eventueel alleen voor bestaande gevallen, als experiment toe te staan? De Onderwijsraad adviseerde dit al in 2006 ten aanzien van het Internationaal Baccalaureaat in het voortgezet onderwijs. Zou dit niet een tweede reden zijn om 15% als richtlijn te hanteren in plaats van als maximum?

Het belang van goede docenten werd al aangegeven door mijn collega van het CDA. Bij vroeg vreemdetalenonderwijs is dit belang evident en dat is in de schriftelijke voorbereiding uitgebreid aan de orde geweest. Men zou kunnen stellen dat wij het personeelsbeleid ook voor andere vakken niet wettelijk vastleggen, maar dat wij dat overlaten aan de school zelf. De kwaliteit van het totale onderwijsproces wordt, conform de commissie-Dijsselbloem, getoetst middels de examinering aan de hand van vooraf afgesproken leerdoelen. De regering heeft in de memorie van antwoord aangegeven dat er diverse goede scholings- en nascholingsmogelijkheden en daaraan gerelateerde subsidies zijn voor leerkrachten die een vreemde taal als voertaal gebruiken. Ook ontstaan er momenteel nieuwe initiatieven, zoals de hbo-bachelor International Teacher Education for Primary Schools. Onder coördinatie van EP-Nuffic werken scholen in het basisonderwijs aan een kwaliteitsstandaard, zo stelt de regering. Toch zijn de zorgen hierover bij mijn fractie en bij andere nog niet geheel weggenomen. Kan de staatssecretaris bij benadering aangeven om hoeveel docenten het zal gaan, of de beschikbare mogelijkheden voldoende zijn, wat het beoogde tijdpad is en of de lerarenopleidingen inmiddels voldoen aan de prestatieafspraken? Deze prestatieafspraken zijn opgenomen in de beleidsagenda die de toenmalige minister en de lerarenopleidingen in 2005 hebben opgesteld om uitvoering te geven aan het Nederlandse Activiteitenprogramma Moderne Vreemde Talen. Dat is zeer relevant in deze context.

Is het lerarenregister geen goed instrument om de structurele bij- en nascholing goed te laten regelen door de beroepsbeoefenaren, zodat het belang van voortvarende invoering ervan nog eens onderstreept wordt?

De leden van mijn fractie wachten de beantwoording door de regering met belangstelling af.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan mevrouw Nooren en druk op de knop, zodat iedereen weet dat er een maidenspeech wordt gehouden.

Mevrouw Nooren (PvdA):

Voorzitter. Een bekend Nederlands spreekwoord luidt als volgt: wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje. Het spreekwoord drukt uit dat iemand die in een arm gezin wordt geboren, niet zo veel zal bereiken in het leven. Gelukkig leven we in Nederland in een tijd en samenleving waarin we ernaar streven dat talent en inzet de kans op een opleiding of goede maatschappelijke positie bepaalt en niet iemands familiale achtergrond of de financiële situatie van het gezin waarvan hij onderdeel uitmaakt. In de afgelopen eeuw is er veel bereikt op het gebied van gelijke toegang tot onderwijs voor alle kinderen en jeugdigen. In de samenstelling van deze Kamer zie je een weerslag van deze ontwikkeling. Velen van ons, onder wie ik zelf, zijn beter geschoold dan hun ouders. Wij hebben kansen gekregen om onze talenten via goed onderwijs te ontwikkelen en te benutten. Talenten die nu ingezet worden in wetenschap, maatschappij en politiek. Het is mij een eer en genoegen om met deze bagage, samen met 74 deskundige collega's, een bijdrage te leveren aan de rechtmatigheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid van wetgeving. Daarbij is het mijn ambitie om bijzondere aandacht te hebben voor de betekenis van wetgeving voor de positie en rol van kwetsbare mensen in onze samenleving. In mijn werk bij Bartiméus merk ik elke dag wat het betekent voor mensen met een visuele beperking om afhankelijk te zijn van anderen om mee te tellen en een zinvol leven te hebben. Er is nog veel te doen om daadwerkelijk te kunnen spreken van een inclusieve samenleving.

Het is mijn stellige overtuiging dat wetgeving, zeker ook op het gebied van onderwijs, beoordeeld moet worden op haar bijdrage aan een rechtvaardige maatschappij, waarin alle mensen onafhankelijk van talenten, afkomst en achtergrond welkom en gelijkwaardig zijn. Zeker mensen met een beperking of anderen die om wat voor reden dan ook moeite hebben met de steeds complexere wordende samenleving verdienen daarbij onze bijzondere aandacht.

De PvdA staat voor een ongedeelde samenleving met gelijke kansen voor iedereen. Zij heeft zich hier altijd voor ingezet en zal dat ook altijd blijven doen. Onderwijs dat kansen biedt voor alle kinderen en jeugdigen en hen uitdaagt hun talenten te ontwikkelen, is daarvoor cruciaal. Een ambitie waar nog inzet voor nodig is, zo blijkt ook uit onderzoek. Onderwijsachterstanden hangen samen met kenmerken van het gezin waarin een kind opgroeit. Nog steeds is de opleiding van de ouders de meest bepalende factor voor het latere schoolsucces van kinderen. Bovendien blijkt uit onderzoek dat jongeren die geen diploma hebben of laag-

opgeleid zijn minder kans hebben om een baan te vinden. Kortom, er is nog veel werk aan de winkel.

Het investeren in onderwijs dat kinderen de mogelijkheid biedt zich te ontwikkelen en dat daarbij boeit, bindt en uitdaagt, is daarom van groot belang. Met het wetsvoorstel over meertalig onderwijs in het basisonderwijs wil de staatssecretaris hier een bijdrage aan leveren. Wij danken de staatssecretaris voor zijn antwoorden op de diverse vragen die door verschillende fracties ter voorbereiding van deze plenaire behandeling zijn gesteld.

De staatssecretaris heeft in de ogen van onze fractie helder beargumenteerd waarom hij met dit wetsvoorstel ruimte wil bieden aan scholen die hun leerlingen al op vroege leeftijd een vreemde taal willen leren en daarbij die vreemde taal als voertaal willen gebruiken door de zogeheten onderdompelingsmethode. Dit is immers nu alleen toegestaan voor een beperkt aantal scholen dat al participeert in de pilot meertalig onderwijs. De staatssecretaris gaat ervan uit dat via tweetalig onderwijs kinderen beter voorbereid kunnen worden op een steeds internationaler wordende samenleving. Hij is ervan overtuigd dat de kansen voor kinderen wat betreft taalvaardigheid beter worden, als zij vroegtijdig les kunnen krijgen met Engels, Frans of Duits als voertaal. Wij vinden het een verrijking dat met dit wetsvoorstel aandacht wordt gegeven aan het belang van alfavakken in het onderwijs en specifiek aan het goed beheersen van de taal. Vroegtijdig in contact komen met andere talen dan de moedertaal heeft over het algemeen positieve effecten op taal- en andere vaardigheden. Daar is eerder ook al iets over gezegd. Dit blijkt overigens ook uit het inventariserend internationaal onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen dat in opdracht van de staatssecretaris bij de pilot is uitgevoerd. Als PvdA-fractie zijn wij ervan overtuigd dat aansprekende, uitdagende lesvormen het beste naar boven kunnen halen bij kinderen én hun docenten.

Uit het wetsvoorstel en de beantwoording van vragen die zijn gesteld in de parlementaire behandeling spreekt een groot vertrouwen van de staatssecretaris in het zelfregulerende vermogen van het onderwijs. Op vragen over het wetsvoorstel antwoordt de staatssecretaris dat het aan de onderwijsinstellingen zelf is om te bepalen hoe de lessen in het Engels, Frans of Duits als voertaal vormgegeven worden. Het meer ruimte geven aan onderwijsinstellingen is een van de Kamerbreed overgenomen aanbevelingen van de parlementaire commissie-Dijsselbloem naar onderwijsvernieuwing in 2008; de heer Bruijn verwees ernaar. Echter, een belangrijke conclusie van de commissie was dat de overheid zich meer moet richten op haar kerntaak: het zekerstellen van de kwaliteit van het onderwijs.

Als PvdA-fractie onderschrijven wij dat ruimte bieden om mogelijkheden te benutten vertrouwen geeft en eigen verantwoordelijkheid uitlokt. Leren doe je immers letterlijk en figuurlijk door vallen en opstaan. Wij onderkennen dat het een zoektocht is om een goed evenwicht te vinden tussen verantwoordelijkheid nemen als overheid voor de kwaliteit van het onderwijs en de ruimte voor scholen voor de didactische en inhoudelijke invulling daarvan. Wie overigens de worsteling wil ervaren die met het zoeken van zo'n evenwicht gepaard gaat, adviseer ik de film *The story of Ray Charles* een keer of misschien zelfs nog een keer te bekijken. In de fase dat Ray Charles blind wordt, geeft zijn moeder ondanks haar eigen angst en onzekerheid over wat

er gebeuren gaat hem de ruimte om zijn eigen weg te vinden en zelfstandig te worden. Zij let op en grijpt alleen in als het niet anders kan. Zij borgde de kaders waarbinnen Ray Charles zich kon ontwikkelen tot een fantastische muzikant. Naar analogie van dit voorbeeld verwachten wij van de staatssecretaris van Onderwijs dat hij bij de invoering van meertalig basisonderwijs alert aanwezig is, volgt hoe het proces loopt en zo nodig ingrijpt als de kwaliteit en toegankelijkheid van het basisonderwijs voor kinderen in gevaar komen.

In het verlengde van het voorafgaande hebben wij een aantal vragen over de wijze waarop de staatssecretaris bij dit wetsvoorstel zijn rol gaat invullen. Onze vragen gaan over de keuze voor Engels, Frans en Duits als tweede voertaal, over het borgen van de kwaliteit van de docenten — daar zijn al meer vragen over gesteld — over de betekenis van de veranderingen voor kwetsbare kinderen en over het effect van ouderlijke bijdragen op de toegankelijkheid van het meertalig onderwijs.

Als gekozen wordt voor meertalig onderwijs, is het logisch om te kiezen voor talen waar Nederlanders veel mee te maken krijgen. Op de vraag waarom alleen gekozen wordt voor Engels, Frans en Duits als tweede voertaal antwoordt de staatssecretaris dat dit de formele voertalen in Europa zijn. Nu is de wereld groter dan Europa. Als je mondiaal kijkt, neemt de betekenis van bijvoorbeeld een taal als het Spaans toe. Kan de staatssecretaris toelichten waarom de keuze van de tweede taal niet overgelaten wordt aan de school en de ouders?

Het tweede onderwerp waarover wij vragen hebben, betreft de scholing van de docenten die lessen in de tweede voertaal gaan geven. Uit de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel en de beantwoording van de schriftelijke vragen concluderen wij dat de staatssecretaris van mening is dat docenten via bij- en nascholing zich in de tweede voertaal moeten bekwamen. De scholing moet een plek krijgen in het professionaliseringsregister. Hoewel wij dit een prima idee vinden, is dit in onze ogen een onvoldoende garantie om de kwaliteit van de docenten te borgen. De staatssecretaris geeft in zijn beantwoording aan dat hij vertrouwt op het veld en niet wil voorschrijven wat de scholing moet inhouden. Dit wordt beargumenteerd door aan te geven dat dit in lijn is met de rest van het basisonderwijs. Als PvdA-fractie vragen wij ons af of die redenering eigenlijk wel klopt. De meeste docenten in het basisonderwijs hebben de pabo gevolgd. Het curriculum van deze opleiding is afgestemd op de vakken en de lesprogramma's in het huidige basisonderwijs. Het geven van meertalig basisonderwijs maakt daar nog geen onderdeel van uit.

Opvallend is verder dat in de onderzoeken waarnaar de staatssecretaris verwijst om de meerwaarde van het tweetalig onderwijs aan te tonen, altijd vooraf eisen worden gesteld aan de scholing van docenten. Ook de Groningse onderzoekers, de experts die betrokken zijn bij hun onderzoek en ook anderen geven aan dat je alleen les moet laten geven in een andere voertaal door docenten die daarvoor gekwalificeerd zijn. Wij willen de staatssecretaris vragen waarom hij deze adviezen niet overneemt en de borging van de kwaliteit van de docenten volledig overlaat aan het veld. Wij willen de staatssecretaris bovendien vragen hoe hij gaat beoordelen of scholen daadwerkelijk hun verantwoordelijkheid nemen en hoe hij zicht denkt te houden op de kwaliteit van het onderwijs in een andere voertaal. Ten

slotte willen wij de staatssecretaris vragen op welk moment en op welke wijze hij wil ingrijpen als de kwaliteit niet goed is.

Gelijke kansen in onderwijs zijn een basis voor gelijke kansen in de rest van het leven, zo heb ik hiervoor al betoogd. Het is te prijzen dat de staatssecretaris de mogelijkheid voor tweetaligheid invoert bij zowel het regulier als het speciaal onderwijs. Scholen mogen, maar hoeven geen tweetalig onderwijs aan te bieden. Bovendien hebben zij de vrijheid om zelf te bepalen wanneer en op welke wijze les wordt gegeven in een andere voertaal. Voor ons als PvdA-fractie is het belangrijk dat tweetalig onderwijs de kansen op een succesvolle schoolcarrière van kwetsbare kinderen en in het bijzonder kinderen met een taalachterstand of leermoeilijkheden minimaal op gelijk niveau houdt. De vraag is of in het wetsvoorstel hier voldoende garanties voor zijn ingebouwd.

Als PvdA-fractie vinden wij dat voorkomen moet worden dat het vroegtijdig speels kennismaken met een taal als Engels in het onderwijs alleen voorbehouden is aan "slimme" of "rustige" kinderen. Tegelijkertijd realiseren wij ons dat het in het belang van kwetsbare kinderen kan zijn om de lesstof niet extra te verzwaren met les in een andere voertaal. De vraag is welke factoren scholen bepalend zullen laten zijn bij hun keuze en of zij bereid en in staat zijn om extra inzet te plegen om kinderen die kwetsbaar zijn deel te laten nemen aan een les in een andere voertaal. Daarbij vragen wij ons af of wij niet sluipend het risico lopen dat er een situatie ontstaat waarin kwetsbare kinderen, waaronder kinderen met een taalachterstand of leermoeilijkheden, uiteindelijk geen gelijkwaardig curriculum meer krijgen aangeboden. Hoe denkt de staatssecretaris dat te voorkomen? Bovendien roepen wij de staatssecretaris op om wat betreft gelijke kansen voor kwetsbare kinderen de vinger aan de pols te houden. Wij vinden het van belang om de invloed van de invoering van tweetalig onderwijs op deze kinderen te onderzoeken in de komende jaren, zodat er beter zicht komt op de meerwaarde en de toegankelijkheid van tweetalig onderwijs voor alle kinderen. Is de staatssecretaris hiertoe bereid en, zo ja, wanneer kunnen wij de resultaten van die onderzoeken ontvangen?

Onze laatste vragen hebben betrekking op de invloed van de invoering van meertalig onderwijs op de vrijwillige ouderbijdrage. De scholen krijgen vanuit het ministerie van OCW geen extra middelen voor tweetalige onderwijs. Daar is net al over gesproken. Wel staat een aantal subsidiemogelijkheden open voor extra scholing van docenten en zijn materialen deels kosteloos beschikbaar. In reactie op vragen over de consequenties die het zal hebben voor de vrijwillige ouderbijdrage, benadrukt de staatssecretaris vooral het vrijwillige karakter van die bijdrage. Hij verwacht op basis van de Pilot Meertalig Primair Onderwijs dat er door de invoering van meertalig basisonderwijs geen verschil zal ontstaan op basis van sociaaleconomische achtergronden van de leerlingen. De pilot was echter beperkt van karakter en met tweetalig onderwijs is al meer ervaring opgedaan in het voortgezet onderwijs. Is de staatssecretaris bekend of de ouderbijdrage op tweetalige middelbare scholen hoger is dan die op andere scholen en, zo ja, of er samenhang is met de sociaaleconomische status van de gezinnen waaruit de kinderen komen? Is de staatssecretaris bereid om de invloed van de invoering van tweetalig onderwijs op de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage te monitoren? Is hij van plan om in te grijpen als het een uitsluitend effect

op kinderen uit financieel minder draagkrachtige gezinnen zou hebben?

Goed en uitdagend onderwijs is een mooie basis voor het verdere leven. Het is onze overtuiging als PvdA dat dit wetsvoorstel daar een bijdrage aan kan leveren, mits dit onderwijs kwalitatief goed is en het voor alle kinderen in Nederland mogelijk wordt gemaakt om hieraan deel te nemen. Wij zien de reactie van de staatssecretaris op onze vragen met belangstelling tegemoet.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Nooren. Blijft u nog even staan. Mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. Graag wil ik op deze plaats nog iets over uw achtergrond schetsen.

Hoewel uw maidenspeech in de Eerste Kamer vandaag ging over het onderwijs, speelt uw loopbaan zich tot dusver vooral af in de gezondheidszorg. U hebt in die sector opmerkelijke stappen gezet. Na uw middelbare school begint u als longfunctieassistente. Na enkele jaren kiest u voor de opleiding van ergotherapeute. U hebt dat vak tussen 1986 en 1991 in Deventer en later in Haarlem uitgeoefend. Daarnaast gaat u aan de Erasmus Universiteit Rotterdam beleid en management gezondheidszorg studeren. Na uw afstuderen — ondanks uw werk binnen de "modale tijd" zoals dat tegenwoordig heet, een hele prestatie — houdt uw opleidingsinstelling u vast. U bent van 1993 tot 1997 wetenschappelijk medewerker en later universitair docent aan het instituut Beleid & Management Gezondheidszorg van de Erasmus Universiteit, toen al en nu nog steeds een toonaangevend instituut op het terrein van beleidsonderzoek in de gezondheidszorg, waar ook onze voormalige ondervoorzitter Kim Putters aan verbonden was en naast zijn hoofdfunctie nog steeds is.

In 1997 gaat u het beleid van de gezondheidszorg in als beleidsmedewerker bij de koepel van zorgverzekeraars, Zorgverzekeraars Nederland. Uw managementbekwaamheid wordt snel ontdekt, want al gauw wordt u daar manager Zorg. Zes jaar later, in 2003, komt voor u de overstap naar de functie van directeur van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), de branchevereniging van aanbieders van zorg en dienstverlening aan mensen met een handicap. U vervult die functie vijf jaar om in 2008 bij een zorginstelling aan te treden: u wordt bestuurslid en later voorzitter van de zorginstelling Lunet zorg. Sinds 1 januari 2013 bent u voorzitter van de raad van bestuur van Bartiméus — u noemde dat ook al in uw speech — een grote organisatie die mensen met een visuele beperking ondersteunt.

U behoort in deze Kamer tot de groep mensen die wel een grote maatschappelijke ervaring, maar geen directe ervaring als volksvertegenwoordiger meebrengt. Maar u komt wel uit een politiek nest: uw vader, die in Noord-Brabant een gemengd bedrijf had van 20 hectare met koeien en varkens, was bestuurlijk actief in het CDA en heeft u voor een belangrijk deel uw maatschappelijke betrokkenheid meegegeven. Uw gedachtegoed is, zo hebt u zelf wel verklaard, sterk beïnvloed door de humane aspecten van het progressieve rooms-katholicisme uit de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw in West-Brabant. Zelf was u in uw partij, de PvdA, op de achtergrond actief: als lid van de Werkgroep Patiënt Centraal en als lid van de werkgroep Arbeid van de Wiardi Beckman Stichting. Nu u sinds 9 juni 2015 deel uit-

maakt van de PvdA-fractie van de Eerste Kamer, zult u ongetwijfeld ook politiek wat meer op de voorgrond gaan treden, als exponent van de reflectieve gemeenschap die wij hier met elkaar vormen.

Ik wens u alle succes met uw verdere bijdrage aan het werk van de Kamer. Ik schors de vergadering om de collegae de gelegenheid te geven om u geluk te wensen met uw maidenspeech. Nadat ik de vergadering geschorst heb, zal ik u als eerste feliciteren.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mevrouw **Gerkena** (SP):

Voorzitter. Ik begin met mevrouw Nooren vanaf deze plek te feliciteren met haar maidenspeech. Ik kijk uit naar de vele debatten die wij samen zullen hebben.

Afgelopen week zat ik in de trein met een groep jongedames. Zij bespraken veelgemaakte taalfouten, zoals "zich irriteren" in plaats van "zich ergeren". Ze klaagden over een studiegenoot die slecht Nederlands sprak en toch een hbo-opleiding kon doen. U kent ze wel, voorzitter, deze klachten, want ook in de politiek wordt vaak gesproken over taalachterstand. Dit kabinet voerde er zelfs de omstreden taal- en rekentoets voor in. Niet zelden spreek ik mensen die onze lidwoorden en aanwijzend voornaamwoorden niet juist gebruiken: "de gras, deze nummer, die boek." Taal is zeg maar echt mijn ding, zegt Paulien Cornelisse. Het is prachtig zoals zij de kunst van de Nederlandse taal voor een groot publiek helder kan maken. Helaas zijn mensen zoals zij zeldzaam aan het worden. Het spelen met woorden was een aantal decennia geleden de kracht van cabaretiers. Ze gebruikten het spel van taal in hun conferences en kregen zo menig lacher op hun hand. Ik kan de Kamer heden ten dage Kees Torn van harte aanbevelen. Taal is de essentie van onze cultuur, van iedere cultuur. Typisch Nederlands zijn woorden als "lekker" en "gezellig". De rijkheid van deze twee woorden maakt dat ze haast niet te vertalen zijn.

De Nederlandse taal lijkt ook haar beperkingen te hebben. Maar weinigen vermoeden dat het Nederlands een waardige plek in de wereld van de taal inneemt. Het is een van de 40 meest gesproken talen ter wereld, een wereld die meer dan 6.000 gesproken talen kent. 23 miljoen mensen spreken Nederlands en in Europa neemt het Nederlands een achtste plek in. Het Woordenboek der Nederlandse Taal is het grootste ter wereld: er staan maar liefst 400.000 woorden in. Nederlands, met recht een taal om trots op te zijn.

Taal is ook het meest krachtige instrument in de politiek. Vele kabinetten zijn meesters gebleken in het gebruik van eufemismen. Zo gaat er geen bank failliet, maar tegenwoordig valt een bank om. We kennen geen armen, maar sociaaleconomisch zwakkeren. En een ongelukkige handeling wordt gebruikt voor het toegeven van stomiteiten. Opmerkelijk is overigens dat in de 20ste eeuw het aantal eufemismen op sociaal terrein is toegenomen. Ik hoef maar te verwijzen naar het debat van vorige week, waar de heer Pechtold het voornemen uitsprak om zich minder van cli-chés te bedienen. Ze zijn bekend: "wisselen", "klip-en-klaar", "het is linksom of rechtsom", "met alle respect", "van tweeën één", noem ze maar op. Eenieder die het debat heeft gemist, raad ik aan de toespraak van de heer Holdijk bij het verlaten

van deze Kamer te lezen. Een toespraak met afgewogen woorden, ieder woord vol betekenis, kort, krachtig en wel-bespraakt. Met deze inleiding besef ik terdege dat ik nu goed op mijn woorden zal moeten letten!

De basis voor onze taal is niet alleen het taalonderwijs, maar ook het dagelijks gebruik ervan. Voertaal zorgt voor een beter taalgebruik. Dat is precies de achterliggende gedachte van dit wetsvoorstel. Vreemde talen mogen de voertaal worden op de basisschool. Mijn fractie heeft hier grote zorgen over. Om te beginnen baseert de staatssecretaris zich op onderzoeken die niet eenduidig zijn. Zo blijkt dat anderstalige kinderen die ondergedompeld worden in tweetalig onderwijs betere resultaten behalen. Maar daarbij is niet onderzocht of dit komt doordat deze kinderen academisch sterker zijn dan anderstalige kinderen op het regulier onderwijs. Toen ik, op zoek naar middelbaar onderwijs voor mijn jongste kind, vorig jaar de voorlichtingsavond van een tto-school bezocht, werd daar een aantal malen herhaald dat dit onderwijs wordt gekozen door kinderen die een extra uitdaging kunnen gebruiken, anders deden ze dit niet. Zo stelt ook de expert Fred Genesee dat kinderen die moeite hebben met leren, zich bewijsbaar kunnen redden in tweetalig onderwijs. Maar hij zegt wel expliciet dat er nog geen onderzoek is gedaan naar kinderen met ernstige taalproblemen. Er is geen gedegen onderzoek naar het verwerven van de Nederlandse taal tijdens tweetalig onderwijs aan anderstaligen, ook niet bij kinderen met een taalachterstand. Ik wil erop wijzen dat dit niet alleen allochtone kinderen zijn, maar ook kinderen die Nederlands als moedertaal hebben. Kinderen met een taalachterstand sluiten de basisschool af met een woordenschat van 10.000 woorden, waar kinderen zonder taalachterstand er 17.000 kennen. Dat betekent dat deze kinderen al in de eigen taal moeite hebben, kennis te verwerven van de andere vakken, laat staan in een vreemde taal. De zo belangrijke schooljaren in het primair onderwijs worden kwetsbaar door de invoering van tweetalig onderwijs, zeker zolang de onderzoeken nog geen uitsluitsel kunnen geven over dit risico.

De SP-fractie heeft nog een andere zorg. Immersie- of onderdompelingsonderwijs is een vorm van onderwijs die de voorkeur geniet van ouders die een uitdaging zoeken voor hun kind. Er zullen scholen zijn die deze kans aangrijpen om bij de poort te gaan selecteren. Na groep 1 en 2 blijkt al snel welke leerlingen deze uitdaging met gemak wel aankunnen en welke toch maar beter met zachte hand naar een reguliere school kunnen worden verwezen. Hoewel mijn fractie zeer voor differentiatie in het basisonderwijs is, is zij niet voor differentiatie tussen scholen, maar voor maatwerk binnen de scholen. Deze ontwikkeling heeft vervolgens niet alleen gevolgen voor het basisonderwijs, maar ook voor het vervolgonderwijs. De leerlingen zullen instromen op een divers taalniveau. Dat geeft het voortgezet onderwijs een nieuwe uitdaging, zeg maar gerust een nieuwe belasting. Op welke wijze denkt de staatssecretaris dit dan op te lossen?

Ook zien wij het risico van verhoogde vrijwillige ouderbijdragen om docenten te kunnen aanstellen die het immersieonderwijs kunnen gaan geven. Sociale druk maakt dan dat een ouder die het niet kan betalen, toch tot een andere schoolkeuze gedwongen is. Daarmee vervalt het gelijkheidsbeginsel van ons basisonderwijs. Maar daarnaast biedt het wetsvoorstel geen randvoorwaarde, anders dan de hoeveelheid tijd waarin het immersieonderwijs mag worden gegeven. Dat roept veel vragen op. Hebben we dan